

**ΟΙΚΟ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ:
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Δρ. Παναγιώτης Παναγιωτακόπουλος
Close the Loop - Consulting and Training
Εθνικός Εκπρόσωπος Οικο-Καινοτομίας στον ΟΟΣΑ

Close the Loop - Consulting and Training, Αθήνα, Τηλ/Fax +30-213.033.96.45

email: info@CloseTheLoop.gr, ppanag@env.duth.gr

Περίληψη

Οι χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) στην πρόσφατη διακήρυξή τους για την πράσινη ανάπτυξη αναγνώρισαν την ανάγκη συγκεκριμένων πολιτικών οι οποίες αφενός θα συνεισφέρουν βραχυπρόθεσμα στην οικονομική επανάκαμψη, ενώ μακροπρόθεσμα θα βοηθήσουν στην δημιουργία υποδομών που θα επιτρέψουν την λειτουργία μιας βιώσιμης οικονομίας. Επίσης, δεσμεύτηκαν στην ενίσχυση των πράσινων πολιτικών και την ενθάρρυνση των πράσινων επενδύσεων και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων. Αναγνωρίστηκε επίσης ως βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτών των δεσμεύσεων, η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας η οποία θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ανάπτυξη «καθαρών» τεχνολογιών και την οικονομική ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών. Ο ΟΟΣΑ εργαζόμενος προς αυτή την κατεύθυνση έχει ξεκινήσει το έργο «Πράσινη Ανάπτυξη και Οικο-καινοτομία» (Project on Green Growth and Eco-innovation) με σκοπό την συλλογή των εμπειριών και διδαγμάτων από τις οικο-καινοτομίες των χωρών μελών του, ώστε αφενός να ενημερωθεί η στρατηγική και αφετέρου να βοηθηθούν όλες οι χώρες μέσω της διάχυσης της γνώσης. Η Ελλάδα ως μέλος του ΟΟΣΑ συμμετέχει στο συγκεκριμένο έργο, με στόχο την ανάδειξη των ελληνικών καινοτομιών. Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιαστούν τα μέχρι τώρα αποτελέσματα του έργου και οι δράσεις του ΟΟΣΑ στην Ελλάδα. Απώτερος στόχος είναι η ενημέρωση των επιχειρήσεων και οργανισμών για τις τρέχουσες εξελίξεις στον κρίσιμο αυτό τομέα, ούτως ώστε να μπορέσουν να καινοτομήσουν οι ίδιες στο πεδίο του περιβάλλοντος, συμβάλλοντας έτσι στην βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας.

1 Εισαγωγή

Οι χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) στην πρόσφατη διακήρυξή τους για την πράσινη ανάπτυξη [1] αναγνώρισαν την ανάγκη συγκεκριμένων πολιτικών οι οποίες αφενός θα συνεισφέρουν βραχυπρόθεσμα στην οικονομική επανάκαμψη, ενώ μακροπρόθεσμα θα βοηθήσουν στην δημιουργία υποδομών που θα επιτρέψουν την λειτουργία μιας βιώσιμης οικονομίας. Επίσης, δεσμεύτηκαν στην ενίσχυση των πράσινων πολιτικών και την ενθάρρυνση των πράσινων επενδύσεων και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων. Αναγνωρίστηκε επίσης ως βασική προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτών των δεσμεύσεων, η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας η οποία θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την ανάπτυξη «καθαρών» τεχνολογιών και την οικονομική ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών.

Ο ΟΟΣΑ εργαζόμενος προς αυτή την κατεύθυνση αναπτύσσει μέσω των διαφόρων επιτροπών και έργων του μια κοινή ολοκληρωμένη Στρατηγική Πράσινης Ανάπτυξης (Green Growth Strategy, <http://www.oecd.org/greengrowth>), η ενδιάμεση αναφορά της οποίας ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2010, ενώ η τελική αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2011. Τα αποτελέσματα από την εργασία αυτή δείχνουν ότι οι βασικές παράμετροι αυτής της στρατηγικής θα πρέπει να είναι η μεταβολή των καταναλωτικών και παραγωγικών προτύπων, καθώς και η ανάπτυξη ριζικών περιβαλλοντικών καινοτομιών ή «οικο-καινοτομιών».

2 Έργο «Πράσινη Ανάπτυξη και Οικο-καινοτομία» - GGE

Παράλληλα, με την ανάπτυξη της στρατηγικής για την πράσινη ανάπτυξη και προκειμένου να την ενισχύσει, ο ΟΟΣΑ ξεκίνησε το 2008 το έργο «Πράσινη Ανάπτυξη και Οικο-καινοτομία» (Project on Green Growth and Eco-innovation, GGE).

Το έργο περιλαμβάνει 4 παράλληλες δράσεις:

1. Συλλογή παραδειγμάτων νέων επιχειρηματικών προσεγγίσεων στην οικο-καινοτομία
2. Ανάλυση των σχετικών πολιτικών για την ενίσχυση της οικο-καινοτομίας
3. Εμπειρική ανάλυση της οικο-καινοτομίας και της μετάβασης στην πράσινη ανάπτυξη
4. Δημιουργία ενός εργαλείου δεικτών για την βιώσιμη παραγωγή στις επιχειρήσεις (sustainable manufacturing toolkit)

2.1 Συλλογή Παραδειγμάτων (case studies) Οικο-Καινοτομιών

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην πρώτη δράση η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Μάρτιο του 2011. Σκοπός της είναι η συλλογή των εμπειριών και διδαγμάτων από τις οικο-καινοτομίες των χωρών μελών του, ώστε αφενός να ενημερωθεί η στρατηγική και αφετέρου να βοηθηθούν όλες οι χώρες μέσω της διάχυσης της γνώσης.

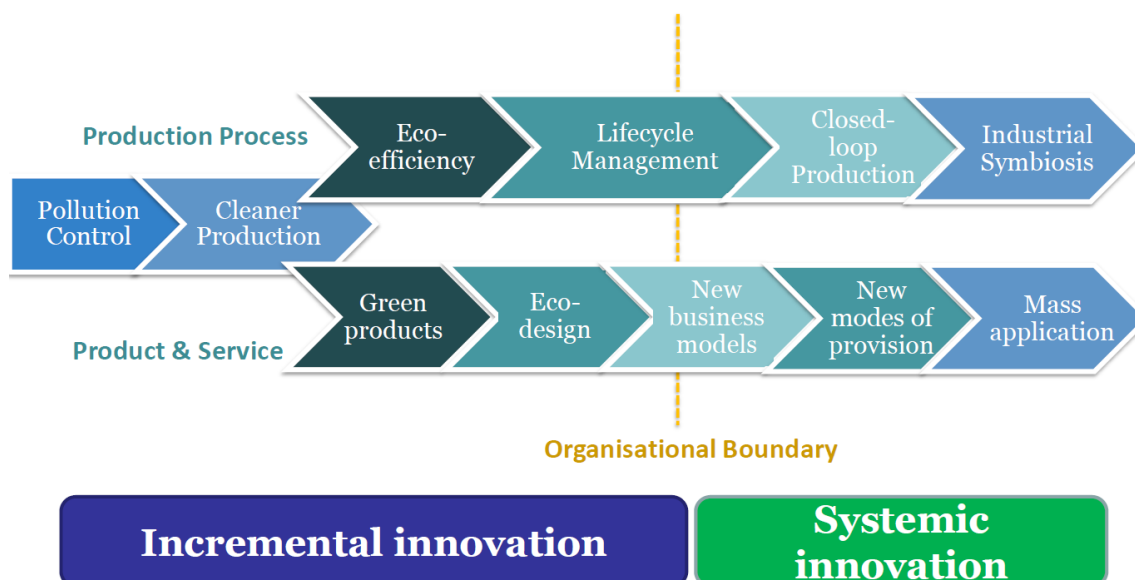
Έτσι, τον Ιούνιο του 2010, προσκλήθηκαν οργανισμοί από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ να υποβάλουν παραδείγματα οικο-καινοτομιών που έχουν εφαρμόζουν ή/και έχουν αναπτύξει. Συνολικά υποβλήθηκαν **370 παραδείγματα από 40 χώρες**. Έως το τέλος του χρόνου (2010), ο ΟΟΣΑ θα κάνει μια πρώτη αξιολόγηση των παραδειγμάτων, σύμφωνα με τα κριτήρια που αναλύονται στις επόμενες παραγράφους. Έπειτα θα επιλέξει τα καλύτερα 50-70 παραδείγματα, τα οποία και θα αναλυθούν σε βάθος από τους εθνικούς εκπροσώπους στο έργο GGE, μέσω συνεντεύξεων και επισκέψεων πεδίου. Τέλος, ορισμένες από τις οικο-καινοτομίες θα εκτεθούν στο ειδικό συνέδριο του Ο.Ο.Σ.Α. το οποίο προγραμματίζεται για τον Μάρτιο του 2011.

Τα οφέλη των οργανισμών των οποίων οι οικο-καινοτομίες θα επιλεγούν θα είναι σημαντικά αφού θα έχουν τη δυνατότητα να:

- Προβάλλουν τον οργανισμό και την οικο-καινοτομία τους σε ένα μεγάλο αριθμό χωρών.
- Αξιολογήσουν την καινοτομία τους από έναν οργανισμό διεθνούς κύρους, δίνοντάς τους την ευκαιρία να αναγνωρίσουν τα δυνατά και αδύνατα σημεία της με αντικειμενικό τρόπο.
- Βελτιώσουν τις μελλοντικές τους καινοτομίες, μαθαίνοντας από τα διδάγματα και τις ιδέες άλλων οικο-καινοτομιών.
- Δικτυωθούν με άλλους καινοτόμους οργανισμούς, συμμετέχοντας στις διαδικτυακές συζητήσεις και μελλοντικές δραστηριότητες του Ο.Ο.Σ.Α

2.2 Ορισμός Οικο-Καινοτομίας

Η οικο-καινοτομία έχει πολλές διαστάσεις οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν απλές **σταδιακές** (incremental) αλλαγές στα προϊόντα και τις διεργασίες, έως και πιο ριζοσπαστικές (radical) αλλαγές. Η ανάδειξη των τελευταίων είναι η προτεραιότητα του έργου GGE, οι οποίες ονομάζονται και **συστημικές** (systemic) αλλαγές. Αυτές μπορεί να είναι είτε απλές καινοτομίες, με μεγάλο όμως εύρος εφαρμογής, είτε ιδιαιτέρως πολύπλοκες καινοτομίες με την εμπλοκή πολλών εμπλεκόμενων μερών και ένα εύρος τεχνολογικών και μη-τεχνολογικών αλλαγών σε οργανισμούς και θεσμούς. Στο Σχήμα 1 φαίνονται τα όρια μεταξύ των σταδιακών και συστημικών καινοτομιών.

Σχήμα 1: Θεωρητική διαφοροποίηση μεταξύ σταδιακών και συστημικών οικο-καινοτομιών

2.3 Κριτήρια Επιλογής Οικο-καινοτομιών

Προκειμένου να επιλεγούν οι συστημικές οικο-καινοτομίες που θα προχωρήσουν στην επόμενη φάση αξιολόγησης του έργου GGE, θα χρησιμοποιηθούν τα γενικά κριτήρια καθορισμού των συστημικών οικο-καινοτομιών που φαίνονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Ανάλυση των κριτηρίων καθορισμού συστημικών οικο-καινοτομιών

Κριτήριο	Επεξήγηση	Παραδείγματα
Εναλλακτική Λύση	Καινοτομία που περιλαμβάνει την εισαγωγή εναλλακτικών ή εντελώς νέων λύσεων σε υπάρχοντα προϊόντα, διεργασίες, μεθόδους μάρκετινγκ ή οργανωτικές δομές, ή οποία μπορεί να μειώσει σημαντικά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη νέων υλικών ή νέων εφαρμογών υπαρχόντων υλικών
Σημαντική Περιβαλλοντική Βελτίωση	Καινοτομία η οποία συνεισφέρει ή έχει τη δυνατότητα να συνεισφέρει σε σημαντική μείωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.	<ul style="list-style-type: none"> Παραγωγή κλειστού κύκλου (closed-loop) και ολοκληρωμένη διαχείριση πόρων και τέλους-ζωής
Σημαντική Οικονομική Επίπτωση	Καινοτομία η οποία έχει ή μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη, ανταγωνιστικότητα, αποδοχή από την αγορά ή/και δημιουργία θέσεων εργασίας, παράλληλα με περιβαλλοντικές βελτιώσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Ενεργειακή αποδοτικότητα ή αποδοτικότητα πόρων στην παραγωγική διεργασία Αποδοτικότητα εφοδιασμών (logistics) και λιανικού εμπορίου

Ευρεία Εφαρμογή	Καινοτομία η οποία περιλαμβάνει την εισαγωγή προϊόντων, διεργασιών ή νέων λύσεων σε ευρεία κλίμακα για την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως νέο σύστημα μεταφορών, περιφερειακό ενεργειακό σύστημα ή οικο-πόλεις	<ul style="list-style-type: none"> • Οικο-βιομηχανικά πάρκα • Οικο-πόλεις ή πράσινες πόλεις • Οικο-γειτονιές \ • Νέα πολεοδομία/χωροταξία
Νέα επιχειρηματικά μοντέλα	Καινοτομία η οποία περιλαμβάνει ένα ριζοσπαστικά διαφορετικό επιχειρηματικό μοντέλο από τους συμβατικούς τρόπους παροχής προϊόντων και υπηρεσιών, έχοντας τη δυνατότητα για σημαντική βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση εικονικών λύσεων μέσω ιντερνέτ.

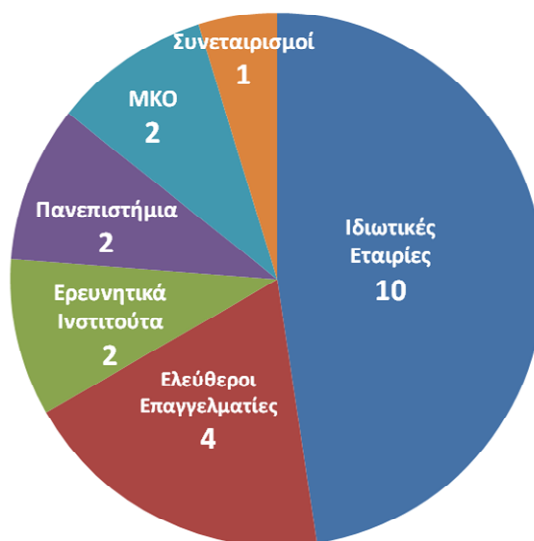
Πέραν των κριτηρίων του Πίνακα 1, οι οικο-καινοτομίες που θα επιλεγούν θα πρέπει να είναι βασισμένες στην ανάδειξη μιας συγκεκριμένης «λύσης» η οποία να περιλαμβάνει ένα προϊόν ή υπηρεσία, μια εφαρμογή και ένα έργο (project), παρά στην ανάδειξη απλά μιας τεχνολογίας ή μιας εταιρίας. Επίσης, πέρα από ιδιωτικές εταιρίες, ενθαρρύνονται οι οικο-καινοτομίες που υποβλήθηκαν από τον δημόσιο τομέα και μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς, όπως ΜΚΟ και «Κοινωνικούς Επιχειρηματίες» (social entrepreneurs). Τέλος, αν και θα προτιμηθούν λύσεις οι οποίες έχουν ήδη εφαρμοστεί και έχουν περάσει το τεστ της αγοράς, μπορούν να επιλεγούν και λύσεις οι οποίες δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί, αλλά θεωρούνται μοναδικές με μεγάλη δυνατότητα περιβαλλοντικών βελτιώσεων και αποδοχής από την αγορά.

3 Ελληνικές Οικο-καινοτομίες

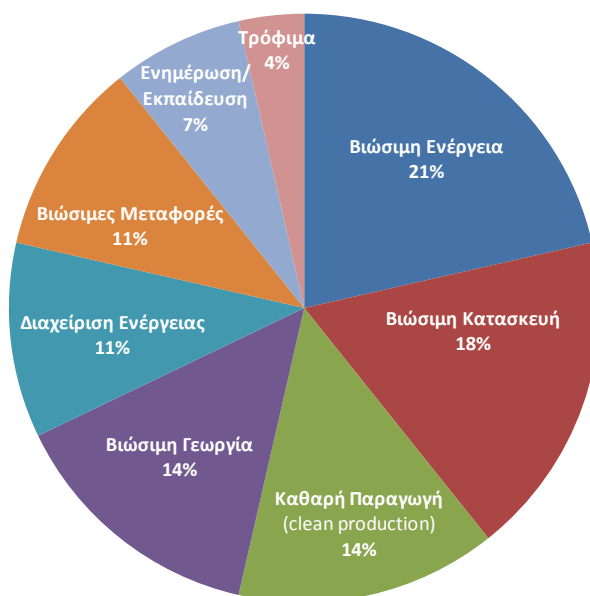
Η Ελλάδα ως μέλος του ΟΟΣΑ συμμετέχει στο έργο GGE, με στόχο την ανάδειξη των ελληνικών καινοτομιών. Ο συγγραφέας, ως ο εθνικός εκπρόσωπος της Ελλάδας στο έργο, εκτέλεσε τον Ιούνιο εκστρατεία πρόσκλησης για συμμετοχή στο έργο συμμετοχής. Η εκστρατεία πραγματοποιήθηκε μέσω προβολής σε ΜΜΕ αλλά κυρίως μέσω αποστολής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και σε ένα μεγάλο αριθμό φορέων και οργανισμών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όπως εμπορικά και επαγγελματικά επιμελητήρια, εταιρίες, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.

Το αποτέλεσμα ήταν η υποβολή συνολικά **28 οικο-καινοτομιών από 21 διαφορετικούς οργανισμούς και ανεξάρτητους επαγγελματίες**. Ο αριθμός των υποψηφιοτήτων θεωρείται ιδιαίτερα ικανοποιητικός γιατί αποτελεί το **7,6% των παραδειγμάτων που υποβλήθηκαν συνολικά από 40 χώρες**, ενώ προέρχεται από μια σχετικά μικρή χώρα. Στο Σχήμα 2 φαίνεται η κατανομή των οργανισμών που υπέβαλλαν οικο-καινοτομίες κατά είδος, ενώ στο Σχήμα 3 φαίνεται η κατανομή των οικο-καινοτομιών κατά πεδίο εφαρμογής. Τα παραδείγματα αυτά των ελληνικών καινοτομιών

προωθήθηκαν στον ΟΟΣΑ για την αξιολόγησή τους, σύμφωνα με τα κριτήρια που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

Σχήμα 2: Κατανομή των οργανισμών που υπέβαλλαν οικο-καινοτομίες κατά είδος.

Σχήμα 3: Κατανομή των οικο-καινοτομιών κατά πεδίο εφαρμογής.

4 Συμπεράσματα

Είναι πλέον διεθνώς προφανές ότι τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν είναι μόνο εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν την αφορμή για τη μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο πράσινης ή βιώσιμης ανάπτυξης. Οι χώρες και οι οργανισμοί που θα αντιληφθούν έγκαιρα τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται από αυτήν και επενδύσουν με συγκεκριμένες πολιτικές και έρευνα στην ανάπτυξη οικο-καινοτομιών, δεν θα διαθέτουν μόνο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, αλλά και μια πιθανή διέξοδο από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Ο ΟΟΣΑ εργάζεται προς την κατεύθυνση αυτή προκειμένου να στηρίξει τις χώρες μέλη του στην ανάπτυξη των κατάλληλων πολιτικών. Στα πλαίσια του έργου του «**Πράσινη Ανάπτυξη και Οικο-καινοτομία**» δόθηκε η ευκαιρία να συγκεντρωθούν πληροφορίες και για τις ελληνικές οικο-καινοτομίες. Όπως φάνηκε παραπάνω, η ανταπόκριση στην πρόσκληση του ΟΟΣΑ για την υποβολή ελληνικών καινοτομιών θα μπορούσε να περιγραφεί ως πολύ θετική, λαμβάνοντας ειδικά υπόψη το μικρό σχετικά μέγεθος της χώρας μας. Αυτό, ελπίζουμε να αποτελεί ένδειξη ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις και οργανισμοί έχουν πλέον αντιληφθεί τις ευκαιρίες της πράσινης ανάπτυξης και είναι έτοιμες να μεταβούν σε ένα νέο μοντέλο λειτουργίας που βασίζεται στην καινοτομία και τον έμπρακτο σεβασμό στο περιβάλλον.

5 Βιβλιογραφία

1. OECD, “Declaration on Green Growth”, Adopted at the Meeting of the Council at Ministerial Level on 25 June 2009